

Samen met een psychiatrische assistentiehond:

Verandering in kwaliteit van leven gedurende een half jaar

Steffie van der Steen, Mylèn Ijpema, Gunou Mahmoud, Alynda Mammen & Robin van der Meel

Disclaimer

Let op, dit is een verslag van een onderzoek dat nog niet gepubliceerd is. De gebruikte vragenlijst is opgesteld door een onderzoeker van de Rijksuniversiteit Groningen. De gegevens zijn daarna geanalyseerd door een ervaringsdeskundige en gecontroleerd door de onderzoeker. Dezelfde analyse is vervolgens herhaald door een masterstudent Pedagogische Wetenschappen. Maar, dit verslag heeft op dit moment (nog) geen grondige peer review ondergaan zoals bij een wetenschappelijk artikel.

Wat hebben we onderzocht?

In dit onderzoek hebben we een groep jongeren (16 – 30 jaar) die nog maar net samen waren met hun psychiatrische assistentiehond (minder dan 6 maanden) voor een periode van een half jaar gevolgd. Onze onderzoeksvraag was: Is er een verandering in de kwaliteit van leven van deze jongeren over een periode van een half jaar? Zo ja, hoe ziet deze verandering eruit over tijd en is deze verandering betekenisvol (statistisch gezien)?

Uitleg steekproef – wie deden mee aan dit onderzoek?

Tussen oktober 2023 tot december 2024 zijn jongeren met een psychiatrische assistentiehond (16 – 30 jaar) via een oproep op social media gewezen op een vragenlijst over hun leven met hun psychiatrische assistentiehond (zie elders op deze website). Na het invullen hiervan, konden deelnemers hun naam en email invullen als zij mee wilden doen aan een vervolgonderzoek. Van de deelnemers die dit deden, hebben 11 jongeren die ofwel in het voortraject zaten om een assistentiehond te krijgen, ofwel minder dan 6 maanden samen waren met hun assistentiehond hun gegevens achtergelaten. Al deze jongeren kregen een email van de onderzoeker met de vraag of wij ze een half jaar lang mochten volgen. Alle 11 jongeren besloten mee te doen.

Van deze 11 jongeren zaten 2 jongeren in een voortraject. Dit betekent dat zij verwachtten binnenkort een assistentiehond te krijgen. Dit is uiteindelijk niet gebeurd in de 6 maanden dat wij hen volgden. Daarom zijn hun gegevens niet verder geanalyseerd. De tabel hieronder laat zien uit welke 9 jongeren de steekproef uiteindelijk bestaat. Alle deelnemers hadden een Nederlandse of Belgische achtergrond. Het merendeel was vrouw, tussen 22 en 30 jaar en had een hond die opgeleid werd middels teamcoaching. Twee honden waren vooropgeleid. Om privacy redenen beschrijven we niet bij welke organisaties de honden werden opgeleid. Wel kunnen we aangeven dat de honden bij 7 verschillende organisaties waren opgeleid.

Tabel 1: kenmerken van de deelnemers

	leeftijd	geslacht	type opleiding hond	Hoe lang samen bij start onderzoek?
1	27 tot 30	Vrouw	teamcoaching	3 maanden
2	16 tot 18	Vrouw	teamcoaching	3 maanden
3	19 tot 21	Vrouw	teamcoaching	1 week
4	22 tot 26	Man	teamcoaching	5 maanden
5	27 tot 30	Vrouw	teamcoaching	2 maanden
6	22 tot 26	Vrouw	vooropgeleid	hond kwam in huis vóór het tweede meetmoment
7	22 tot 26	Vrouw	teamcoaching	5 maanden
8	27 tot 30	Vrouw	teamcoaching	minder dan 6 maanden
9	22 tot 26	Vrouw	vooropgeleid	2 maanden

Uitleg procedure – hoe was het onderzoek opgezet?

Vooraf is voor dit onderzoek toestemming gevraagd van de ethische commissie van de faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen. De jongeren kregen eerst per email uitleg over het onderzoek. Er werd afgesproken dat het verslag van de resultaten anoniem zou zijn en dat zij altijd vragen konden stellen, zowel op dat moment als later tijdens het onderzoek. Daarnaast mochten zij zich op elk moment terugtrekken. Bij elke vragenlijst die ze kregen, gaven de jongeren aan het begin steeds opnieuw toestemming om hun gegevens te gebruiken voor het onderzoek.

Zes maanden lang, van begin december tot half mei, kregen de jongeren twee keer per maand een vragenlijst: een keer aan het begin van de maand en een keer halverwege de maand. Op de eerste en middelste maandag van de maand kregen zij om 10 uur automatisch een sms met de link naar de online vragenlijst en de vraag om deze aan het begin van die week in te vullen. De dag erna kregen zij automatisch een mail ter herinnering. Wanneer er donderdag nog geen vragenlijst was ingevuld, kregen ze nog een vriendelijke reminder. Als de vragenlijst daarna nog niet was ingevuld, werd deze als missend beschouwd.

Uitleg vragenlijst – wat hebben we aan de deelnemers gevraagd?

De deelnemers kregen elke twee weken precies dezelfde vragenlijst, gemaakt in het online programma Qualtrics. De tabel hieronder laat een overzicht van de vragen zien. Vragen 4 t/m 12 komen uit een standaard vragenlijst (Kidsscreen-10) die in onderzoek veel gebruikt wordt om de kwaliteit van leven te meten bij kinderen of jongeren (Detmar et al., 2016). In ons onderzoek hebben

we de vragen ook in de grotere vragenlijst gesteld en een maat voor interne consistentie (Cronbach's alpha) berekend over 152 ingevulde vragenlijsten. Deze kwam uit op 0.83, wat betekent dat er een goede samenhang tussen de vragen was.

Vraag 6 en 8 staan "de andere kant op". Bij de andere vragen is de score "altijd" het meest positief, terwijl het bij deze vragen juist het meest negatief is. Voordat we verder gingen met analyseren, hebben we daarom de antwoorden op de vragen omgezet in getallen 1 t/m 5 en de antwoorden op deze vragen zo omgezet dat een hogere score hier ook positief was.

Tabel 2: Vragen die elke twee weken aan de deelnemers gesteld werden

Vraag	Opties	
1	Waar sta jij in het traject met jouw assistentiehond?	Voortraject; Mijn hond is nog in opleiding en woont <i>nog niet</i> bij mij; Mijn hond is nog in opleiding en woont bij mij; Mijn hond is volledig opgeleid en woont bij mij
2	Hoe ging de opleiding de afgelopen twee weken (indien van toepassing)	Open vraag
3	Hoe ging het samenwerken tussen jou en je hond in de afgelopen twee weken?	Open vraag
4	Heb je je in de afgelopen 2 weken fit en gezond gevoeld?	Nooit; Bijna nooit; Soms; Redelijk vaak; Altijd
5	Heb je je in de afgelopen 2 weken vol energie gevoeld?	Nooit; Bijna nooit; Soms; Redelijk vaak; Altijd
6	Heb je je in de afgelopen 2 weken verdrietig gevoeld?	Nooit; Bijna nooit; Soms; Redelijk vaak; Altijd
7	Heb je in de afgelopen 2 weken voldoende tijd voor jezelf gehad?	Nooit; Bijna nooit; Soms; Redelijk vaak; Altijd
8	Heb je je in de afgelopen 2 weken eenzaam gevoeld?	Nooit; Bijna nooit; Soms; Redelijk vaak; Altijd
9	Heb je in de afgelopen 2 weken in je vrije tijd dingen kunnen doen die je wilde doen?	Nooit; Bijna nooit; Soms; Redelijk vaak; Altijd
10	Heb je in de afgelopen 2 weken plezier gehad met anderen ?	Nooit; Bijna nooit; Soms; Redelijk vaak; Altijd
11	Heb je je in de afgelopen 2 weken goed kunnen concentreren (opletten)?	Nooit; Bijna nooit; Soms; Redelijk vaak; Altijd
12	Heb je in de afgelopen 2 weken activiteiten buitenshuis gedaan zoals studie, werk, dagbesteding, een winkel bezoeken of een wandeling maken?	Nooit; Bijna nooit; Soms; Redelijk vaak; Altijd
13	Welke van de onderstaande activiteiten heb je in de afgelopen 2 weken ondernomen?	Lijst met 14 verschillende activiteiten en een optie om zelf iets te schrijven. Meerdere antwoorden mogelijk
14	Heb je in de afgelopen twee weken een activiteit <i>niet</i> ondernomen die je wel wilde doen?	Ja/nee
15	Kun je kort beschrijven hoe dit ging? Je hoeft hier niet specifiek in te gaan op de reden of de situatie	Open vraag. Voorbeeld: ik wilde naar een verjaardag van een vriend, maar voelde me niet goed genoeg.

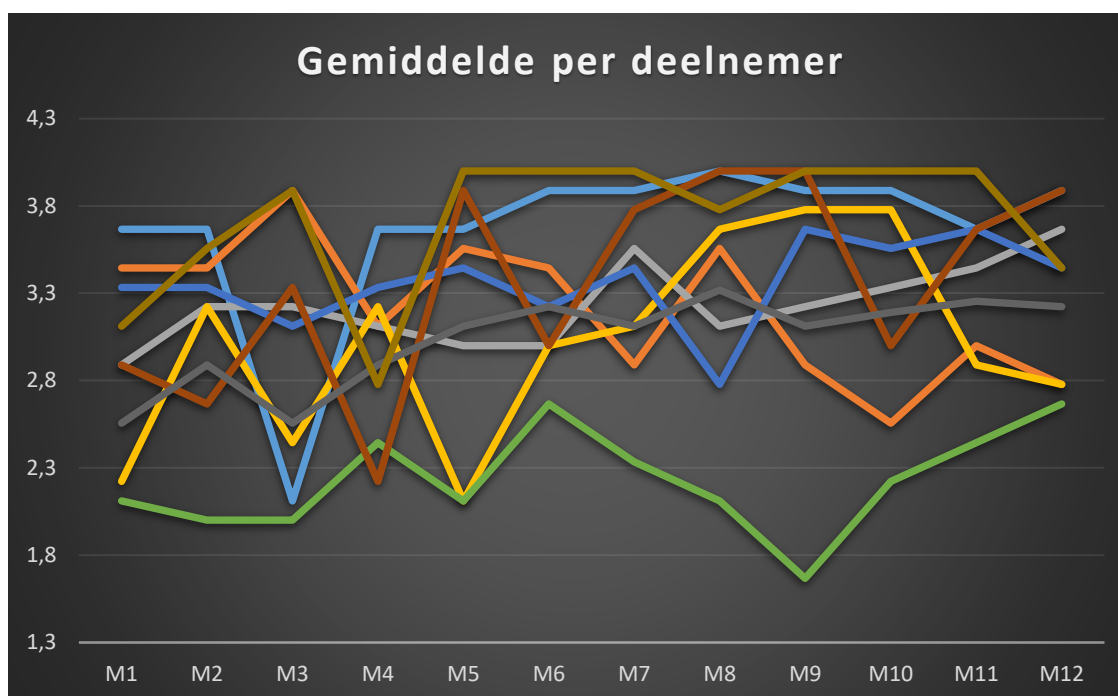
Resultaten

Hieronder kijken we naar de antwoorden op de vragen over de kwaliteit van leven. De antwoorden op de open vragen worden binnenkort geanalyseerd.

Eerst hebben we per persoon een gemiddelde berekend over de 9 vragen over de kwaliteit van leven, voor elk van de 12 meetmomenten. Dit cijfer geeft dus de gemiddelde kwaliteit van leven van de jongere tijdens elk meetmoment weer. Deelnemer 9 had de vragenlijst van meting 5, 8, 10 en 11 gemist. Aangezien de vragenlijst bij de 8 andere metingen wel was ingevuld, is de gemiddelde kwaliteit van leven op deze vier meetmomenten geschat door hier het gemiddelde van de andere deelnemers in te voegen.

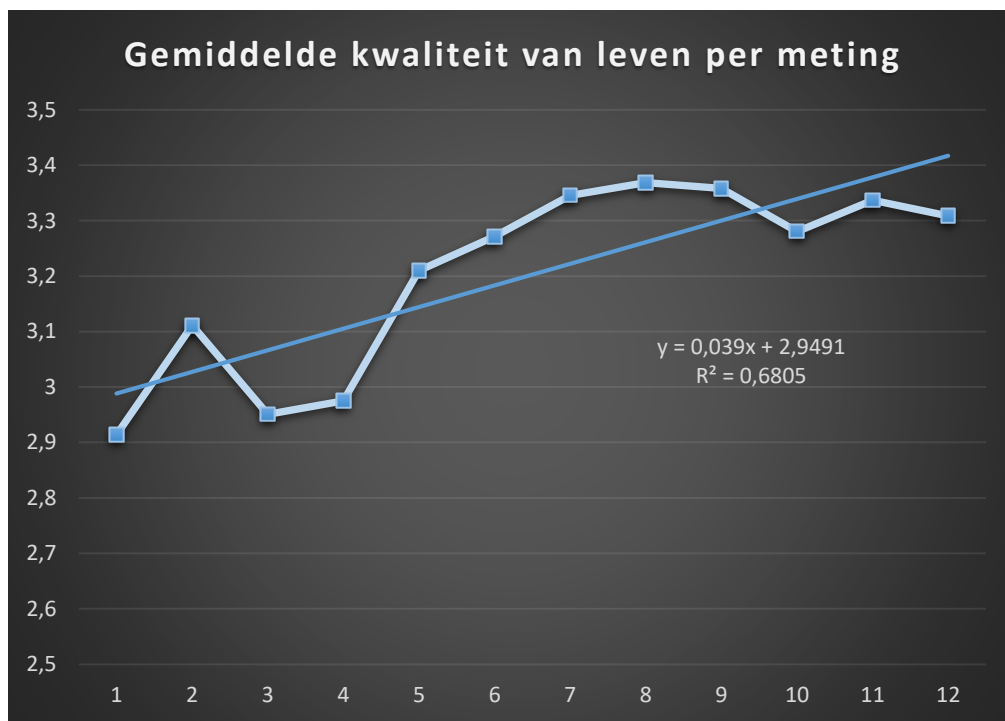
Grafiek 1 laat de gemiddelde kwaliteit van leven per deelnemer zien per meetmoment. Elk van de negen deelnemers heeft een eigen lijn. De gemiddelde kwaliteit van leven schommelt grofweg tussen de 2.5 en de 3.5. Er is veel variatie tussen de personen te zien.

Grafiek 1: de gemiddelde kwaliteit van leven per deelnemer per meetmoment

Grafiek 2 laat de gemiddelde kwaliteit van leven zien van alle deelnemers samen. Per meetmoment hebben we hier steeds het gemiddelde berekend van alle deelnemers. Te zien is dat de deelnemers gemiddeld een 2.9 scoren op de kwaliteit van leven bij de start van dit onderzoek. Dit stijgt snel naar ongeveer 3.1, waarna het weer afzwakt tijdens meting 3 en 4. Vanaf dan stijgt de kwaliteit van leven steeds iets per meting. Tegen het einde van het onderzoek (meting 10 t/m 12) zwakt dit iets af, maar het blijft boven het niveau waarop de deelnemers begonnen waren.

Grafiek 2: de gemiddelde kwaliteit van leven (alle deelnemers samen) per meetmoment

Als onderzoekers kunnen we statistiek op deze gegevens toepassen. Dit houdt in dat we kunnen kijken of de stijging die we in grafiek 2 zien echt betekenisvol is. Kan deze stijging ook toeval zijn, bijvoorbeeld omdat de deelnemers gewoon wat varieerden rondom een stabiel niveau? Of is de stijging die we in grafiek 2 zien onmogelijk om te vinden als de kwaliteit van leven niet veranderd zou zijn?

We hebben in het statistisch programma SPSS de Friedman-test uitgevoerd, die significant bleek: $\chi^2(11) = 21.64$, $p = 0.027$. Dit betekent dat de kwaliteit van leven van de deelnemers significant (betekenisvol) veranderde over het verloop van deze zes maanden. Naarmate de deelnemers langer samen waren met hun assistentiehond, gaven ze hogere cijfers voor hun kwaliteit van leven.

Conclusie

We hebben 9 jongeren die nog maar net samen waren met hun psychiatrische assistentiehond (5 maanden of minder) gevolgd gedurende zes maanden. Eens in de twee weken vulden zij een online vragenlijst in met vragen over hun kwaliteit van leven. In totaal hebben zij dat 12 keer gedaan.

Hoewel het natuurlijk een kleine groep jongeren was en de jongeren onderling ook varieerden in hun kwaliteit van leven, zien we gemiddeld een stijgende lijn over het verloop van zes maanden. Die stijgende lijn is statistisch significant (betekenisvol en niet toevallig). We kunnen daarom concluderen dat in een periode van 6 maanden naarmate de deelnemers langer samen zijn met hun assistentiehond, zij hoger scoren op hun kwaliteit van leven.

Short summary in English

We followed 9 young people who were just together with their psychiatric assistance dog (5 months or less) for a period of 6 months. Every two weeks, they completed an online questionnaire with questions about their quality of life. They did this 12 times in total.

Although this was clearly a small group of young people, and the young people varied in their quality of life, on average we see an increasing trend over six months. This upward trend is statistically significant (not coincidental). We can therefore conclude that over a six-month period, the longer the participants were with their assistance dog, the higher their quality of life scores.

Dit onderzoek is gefinancierd door ZonMw binnen het programma “Onderzoek voor en door Jongeren” (Dossiernummer 07440122230023). Dit onderzoek wordt binnenkort omgeschreven naar een wetenschappelijk artikel. Met dank aan Inger Arnold, Masterstudent Pedagogische Wetenschappen (2024) aan de Rijksuniversiteit Groningen voor de controle op de analyse.